



## UvA-DARE (Digital Academic Repository)

### Young Turk social engineering : mass violence and the nation state in eastern Turkey, 1913-1950

Üngör, U.U.

**Publication date**

2009

**Document Version**

Final published version

[Link to publication](#)

**Citation for published version (APA):**

Üngör, U. U. (2009). *Young Turk social engineering : mass violence and the nation state in eastern Turkey, 1913-1950*.

**General rights**

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

**Disclaimer/Complaints regulations**

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

## Samenvatting

Dit onderzoek betoogt dat het Jong-Turkse regime in de periode 1913-1950 in het etnisch heterogene Oost-Turkije verschillende vormen van nationalistisch bevolkingspolitiek heeft gevoerd, met het doel de regio etnisch te homogeniseren en in de Turkse natie-staat op te nemen. Het onderzoek benadrukt de rol die de Jong Turken hebben gespeeld in het objectiveren van de bevolking van de oostelijke provinciën voor kennis, management, en radicale verandering. Het behandelt in detail de opkomst van nieuwe technologieën van bevolkingspolitiek zoals fysieke vernietiging, deportatie, ruimtelijke planning, gedwongen assimilatie, en herinneringspolitiek. Deze worden samengebracht onder één gedeelde noemer: het versterken van de etnische en culturele homogeniteit in de samenleving. Ook wordt beargumenteerd dat een continuïteit kan worden bespeurd in het bevolkingsbeleid van het eerste Jong-Turkse regime van 1913-1918 (het Comité voor Eenheid en Vooruitgang), en het tweede van 1919-1950 (de Republikeinse Volkspartij). Tot slot wordt de effectiviteit van deze vormen van bevolkingspolitiek bediscussieerd.

Het onderzoek begint met een algemene inleiding en verklaart hoe ideeën over natievorming aan populariteit wonnen onder opkomende klassen van Ottomaanse moslims, militair officieren, intellectuelen, bureaucraten, en experts – verdeeld door hun beroep maar verenigd in hun etnisch nationalisme. De ideologie van de bevolkingspolitiek was de gemeenschappelijke bron waaruit de verschillende vormen van bevolkingspolitiek ontsproten. De opkomst en verspreiding van het nationalisme en bevolkingspolitiek bereikte het Ottomaanse Rijk en beïnvloedde zijn politieke elites grondig. De opkomst van de Jong-Turkse partij, aan het eind van de negentiende eeuw was bepalend. Deze nationalistische, revolutionaire beweging raakte al snel in een machtsstrijd verwickeld met haar liberale, religieus geïnspireerde, en monarchistische concurrenten, alsmede met de politieke elites van etnische minderheden in het Ottomaanse Rijk. De beweging won aan kracht en kwam door een bloedige staatsgreep in 1913 aan de macht. Hierna ontwikkelde zij zich tot een dictatuur met totalitaire ambities die geweld tegen delen van haar eigen bevolking nooit schuwde. De Jong-Turken waren ervan overtuigd dat de Ottomaanse staat alleen kon overleven als natie-staat, wat betekende dat een grootschalige etnische homogenisering moest worden georganiseerd. In dit proces kregen de oostelijke provinciën een speciale betekenis omdat er een aanzienlijk verschil was tussen de geopolitieke positie, economische ontwikkeling en etnische compositie van het gebied, en de nationalistische idealen van de Jong-Turken. Hierdoor zou het gebied met dwang blootgesteld worden aan bevolkingspolitiek.

De eerste vorm van bevolkingspolitiek was gedwongen assimilatie en verdrijving, maar door de uitbraak van de Eerste Wereldoorlog radicaliseerde dit beleid. De Armeense genocide ontvouwde zich uit deze radicalisering. De genocide bestond uit een reeks deels overlappende processen die in elkaar grepen, elkaar versterkten, en gezamenlijk een doelbewust en samenhangend proces van vernietiging produceerde. Dit waren massa-executies, deportaties, gedwongen assimilatie, vernietiging van materiële cultuur, en een doelbewust uithongering. Het voorzag de komst van een nieuw tijdperk en gaf vorm aan een opdoemende Turkse natie-staat, of een rijk met een demografisch dominante soennitisch-Turkse kern en een gemarginaliseerde periferie. De ontwikkeling van zo'n natie-staat was zowel doel als resultaat van de genocide en wendde potentiële toekomstige claims op het oosten door etnische minderheden af. Deze interpretatie van de Armeense genocide suggereert dat zij niet alleen invloed heeft uitgeoefend op het Turkse natievormingsproces, maar haar contouren zelfs heeft vormgegeven.

Na de oorlog en de genocide kwam Diyarbakir bekend te staan als de stad van sociale buitenstaanders, zoals wezen, bekeerlingen, prostituees en bandieten. Deze mensen hadden

één eigenschap gemeen: ze waren grotendeels bijproducten van Jong-Turkse bevolkingspolitiek. De Armeense genocide bracht, aan de kant van de slachtoffers, wezen, bekeerlingen en prostituees voort, en de vele bandieten waren die stamhoofden die door de Jong-Turken waren bewapend als daders in de genocide. De Jong-Turkse dictatuur wilde nu “orde” brengen in de samenleving en zag zichzelf als een hoofdtuinier die “structuur” zou aanbrengen in een tuin, door het “onwenselijke” onkruid weg te snoeien. In hun modernistische ideologie zagen zij de reorganisatie van het land en de bevolking als noodzakelijke doortocht naar “moderniteit” en “beschaving”. Het “herstructureren” van de stad Diyarbekir was een belangrijke pilaar van deze vorm van bevolkingspolitiek. Alles in de stad dat de bezoeker herinnerde aan haar multi-etnische verleden moest worden verwijderd in het belang van een “puur Turkse stad”.

De deportatie van Koerden uit het oosten en vestiging van Turken in het oosten was een ander aspect van Jong-Turkse bevolkingspolitiek. Drie fasen van deportaties werden georganiseerd, in 1916, 1925 en 1934. De eerste generatie gedeporteerden leed zware verliezen onder de harde condities van de Eerste Wereldoorlog. Het tweede cohort, gedeporteerd van 1925 tot 1927, bleef niet lang in hun dorpen in West-Turkije en keerde binnen een jaar of twee terug. De derde deportatie werd georganiseerd na de consolidatie van de dictatuur in 1934 en was geavanceerder en categorischer. De deportatieprogramma's hielden pas op toen de Jong-Turken de macht verloren in 1950. In dit onderzoek is betoogd dat de deportaties van de eerste naar de derde fase een evolutieproces doorliepen. Jong-Turkse sociale ingenieurs accumuleerden ervaring en leerden van hun eerdere fouten, zodat de latere fasen van bevolkingsbeleid geraffineerder waren.

De Jong-Turken stelden onderwijs in dienst van hun politieke ideologie. Zij brachten hun ideologie in elk aspect van het staatsonderwijs naar voren: van geschiedenis tot aardrijkskunde, en van literatuur tot gymnastiek. In deze opvatting van de dictatuur werd geprobeerd om de natie-staat en de positie van de oostelijke provinciën erin te naturaliseren, om door propaganda loyaliteit te kweken onder nieuwe generaties, en de niet-Turkse groepen cultureel te “Turkificeren”. Onder het Jong-Turkse regime speelden de scholen een belangrijke rol om jonge generaties te binden aan de natie, aan Atatürk, en aan de Jong-Turkse partij. De scholen moesten vooral de “Turkificatie” van niet-Turkse kinderen, zoals Koerden, Arabieren, Circassiërs, en anderen bewerkstelligen. Deze racistische en koloniaal geïnspireerde bevolkingspolitiek betekende een frontale aanval op bestaande vormen van cultuur en onderwijs in het oosten, maar werd door de Jong-Turken gezien als beschavingsmissie.

Door de samenleving en de staat een nieuwe identiteit aan te meten, moesten de Jong-Turken ze ook een nieuwe herinnering aanleren. De Jong-Turkse omgang met het verleden bestond uit de organisatie van ontkenning en vergetelheid over het traumatische verleden, en de constructie van een officiële herinnering die de natie als tijdloos en eeuwig fenomeen verheerlijkte. De Jong-Turken schreven nieuwe nationalistische geschiedenisboeken die niet alleen zwegen over kritieke historische gebeurtenissen, maar ook alle etnische minderheden uit de geschiedenisboeken verbanden. Ook de herinnering aan de Jong-Turkse periode zelf is problematisch. Hoewel het tijdperk voorbij is en alle politici, militairen en intellectuelen uit dit onderzoek zijn overleden, blijft hun nalatenschap problematisch. Claims voor collectief herstel van Armeniërs en Koerden blijven de relaties tussen deze groepen bemoeilijken.

Dit onderzoek concludeert dat de ambitieuze en totalitaire bevolkingspolitiek van de Jong-Turken op veel vlakken weinig resultaat heeft opgeleverd, met name door interne strijd, onrealistische doelstellingen, de weerstand van stamverbanden en agrarische samenlevingen, en de contraproductiviteit van geweld.